

Lookkâmjee'ηη Ķiölljeä'Istõs

Lukujengin kieliseikkailu
Läsgängets språkäventyr
Lohkanjenņi giellafearán
Luuhâmjeenņi kielâfiäráán

Lâ'pp-sau33
Sylvi-piännai
Määtt-smä'tt
Touho-kaass
Moona-heäppsaž

Ķee'rjtam Mervi Heikkilä

Maainâstivool

Õout mooččas peeivõk peei'v Lookkâm-je'ηη kaaunõõdi Maainâstivoolâst. Pääi'k â'lnn le'jje puk, Lâ'pp-sau33, Sylvi-koira, Määtt-smä'tt, Touho-kissa da Moona-poni. Puk silttee jee'res kiõl da tõk le'jje ää'sšest samai lonḡnam. Možât tõk vuaitče mätt'ted ođđ saa'nid!

- Mâid tuejje'čep? Sylvi-koira kõõččli.
- Mon haa'lääm ku'mmpojjsa! Määtt-smä'tt i'lmmti.
- Mon aainâs jiõm haa'led! Tõt lij samai põõltee'jes päi'kk, Lâ'pp-sau33 keärii. - Mu'st porstâtt. Hättar njââddči.
- Puk a'lgge njuallad põhssmeez.
- Hättar lij **hiärsku!** Moona-poni hi'rnn'ji.
- Meinnuk-a **herkkua?** Määtt-smä'tt kõõjji.
- Muu miõlâst hättar lij **delikatess!** Touho-kissa i'lmmti.
- Nu't-i lij, tuõdi **hä'rčč,** Lâ'pp-sau33 luõiksti.

Lâ'pp-sau33 piõjjân veä'rjskuõ'di. Poormõš leäi pue'rmõs hâmm, mâid tõt tie'di. Sõrgg vuäžž hättar! Lâ'pp vuõ'li ju'n kiirted hättarkiošk ärra.

- Na vue'rdded še muu! Mon še haa'lääm **hersko,** Sylvi-koira uugsti.

Puk njõõddče saa'nid njää'lmstes. Tõk njõ'dde hää'sken.

Sõrgg sij čuõžžu kiošk lu'nn da vuõ'stte jiõccses jõnn hätrid.

Leša ärsââ'st! Lij-a kää'tt-ne meädda jooukâst?

Sõrgg ko'st leežž koll'ji pe'čkkrõs kiâreem.
– Ko'st Määtt-smä'tt lij? Lâ'pp-sau33 vuâmmši, što õhtt Lookkâmjee'ηḡnest leäi meädda.

Ä'pet ko'st leežž koll'ji kiârummuš. Tõt leäi kâ'l Määđ jõnn!

– Määtt säättai mõõnnâd ku'mmpojjsa, Moona-poni arvvi da kää'čksti jõnn hättar-kuu'sk.

Järraz nuâkkto'lle da jue'tkķe poormõõžž. Samai tõ'st sij pa'ldde oõndõõdi ve't Määtt-smä'tt. Tõt tuä'rjsti da tõn muâtt leäi aivv viõlggâd.

– Täaidai lee'd aivv põõltee'jes mä'tkķ, Moona-poni säärnai. Määtt-smä'tt nuâkkši.

Leekkas Lookkâmje'ηη tie'di, mii põllu vie'kkat. Tõk noorõ'tte Määđ pirr da va'ldde suu jee'ηḡ äska. Tä'lles Mattu šõõddi pue'rab miõll.

Mii tij maainâstivoo'le puä'dči tän mainnest?

Heävaškaruse'll

Õõut jeä'kkää Lâ'pp-sau33 da Sylvi-koira le'jje puättam aivv kuâhttast Maainâstivoo'le. Suännast leäi teeigõs, koin piâzzi eža koon täättas aparaa'tte. Tivool aparaatt le'jje mooccâs eunnai, da tõin le'jje káčcai čuõv.

– Mõõnnâp heävaškarusella! Sylvi-koira ehdti.

Karuse'll joori meälgžet, heäppaž jo'tte pãâjas da vuâlas musiikk ta'hte.

– Tuõsttâm-a son mon? Lâ'pp-sau33 kaa'ddi.

– Tuõsttlõnji pãi, Sylvi-koira säärnai.

Lââ'pp nji'skkmaddja tãbddji kõõumãs, leša Säänjaž mõõni ju'n õõudbeä'Inn. Lââ'ppest fe'rttji čuãvvad mie'ldd.

Karuse'll årsti da ouu'dab ä'sšnee'kk puõ'tte meädda.

– Åã'n lij muännai vuãrr. Sylvi-koira häikkši.

Sylvi-koira njui'kkii viõ'lgžes karuse'll-heäppaž mie'ldd. Lâ'pp-sau33âst heervti, leša looppãst tõt tuõsti kuãrñnad Säänja luzz, seenai heäppaž seãlgga racsted.

Gu puk jee'res heäppaž še le'jje vuãžžam racstee'j, karuse'll jããrgli â'pet jãã'tted.

– Vui! Lâ'pp-sau33 ča'rvvji jiiijãs heäppaž čeãpptest nãnnsãnji. Lâ'pp leäi snããtnai, što tõt tuãmat vuâlas heäppšes â'Inn.

– Vuhuu! uugsti peã'lstes Sylvi-koira. Tõt ij põõllãm vuâlas tuãmtummšest.

Sõrgg Lâ'pp-sau33 kuuli pe'lljstes

cõõltee'm:

– Jeä'l põõ! Mon jioõm lue'st tuu tuãmted vuâlas. Iišt pãi luã'neld da juurdãč hãä'sškes jurddjid, hã't-ba luõvvãrkee'dd!

Kii tõt leäi? Lâ'pp vee'lpti pirrses. Sylvi-koira leäi vuãjnam karuse'll musi'kke da hoo'dde, di ij ni vuãmmšam Lãã'pp. Kuãsttji, što ij-ni kii jãrrsin karuse'lllest racstee'jin vuãmmšam Lãã'pp-sau33.

Mãñña Lãã'pp vuãmmši, što suu seenai karuse'llheäppšes puu'sti hãä'rjes. Heävaš tõt leäi mainstam Lãã'ppe! Lãã'pp miõll mõttji tã'lles pue'rben. Tuãddlõs heävaš ij piãstči suu tuãmted vuâlas sie'ljstes. Lãã'pp-sau33 âskkii heäppaž leklvi'žžen. Åã'n karuse'll tãbddji eža hãä'sšken. Lãã'pp kuuli pe'lljstes mooččãs musiikk da karuse'll liikkeem vaa'ldi hãä'sškes čepjumšen čããu'jest.

Gu hoodd årsti, Säänjaž uugsti:

– Tõt-ba leäi hãä'sš, **roligt!**

– Tõt tãma lij ruõcc. Leša mon-ba säärnãnuõrttsãã'mkiõ'le, što, tõt-ba leäi **hãä'sš!** Lãã'pp va'sttii leklvi'žžen.

Seenai karuse'llheävaš hi'rnn'ji si'jjid toođvi'žžen Mãñña tõt puki õmmsen säärnai:

– Leäi-ba tuõđi hãä'sš le'be **roligt!**

Mii tij maainãstivoo'le puã'đči tãn mainnsest?

Pällčâ'ckk

Touho-kissa da Moona-poni le'jje puättam kuâhttast Maainâstivoo'le. Suäna a'lğge čöckkled pääll pällčâ'ckkpäi'kest. Suäna le'jje kuullâm, što pällčöckklummšest vuäit viiđ vuäžžad kudd ciist. Touho-kissa leäi tön miöl, što son leäi Lää'ddjânnam le'be možât maai'lm pue'rmös pällčöckkleei. Moona-poni siömmna kaa'ddi Rösseei ooddid.

– Jiöm leäkku kâ'l ni kuä'ss vuäinnam tuu le'be ni koon jee'res kaazz čöckklem pääll, Maa'ren säärnai.

Rösseei tu'kkii hue'n.

– Na pöh, ton jiök še tie'd kaazzin ni mâid. Lää'dd kaazz liä samai pue'r pällčöckkleei! Leä'p vuäittam Kaassolympiakeâštain pällčâ'ckkem ju'n viiđ vuära keäččlõžži.

Moona-poni ârsti da smiötiti ää'sš. Tuött töt leäi, što ij töt teättam kaazzin jiännai ni mâid. Vuöi'ğgest säärnee'l töt ij tobddâm ni õout jee'res kaazz gu tã'l Rösseei.

– Šiögg lij, pro'stte. Mu'st täättai lee'd ouddkãddmõš tän ää'sšest, Moona-poni hi'rnn'ji.

– Vuäžžak pro'sttjõžž, Rösseei lã'ppii da âskkii tauroõžžâs.

Leekkast Touho-kissa pâi-i tuõnccõõdi jã'tt-lânji.

Touho-kissa da Moona-poni va'z3e pällčâ'ckkpäikka. Päi'k tuõ'll'jeei uu'di suännaid tennispäällaid.

– Tuännast älgg appšed tön-aa ka'rtte. Jõs appše'ped tima'ntte, koon sä'pplleejaž âân keä'pplineez, vuäžžve'ted ciist, päi'k tuõ'll'jeei vuä'psti.

– Mon kâ'l čâäckcem ouddâl hã't suei'nn-paal ool, Maa'ren muu'lii.

Leša Rösseei ij õstâm kuvddled ni mâid, gu leäi kiirâs vuäžžad ciist. Jã'ttlõs taautâst töt čöckkli puk päällaid sä'pplikaart seei'b ool.

Rösseei nu't-i appši seibba moččânji.

– Na šiögg, mon vuäitam **palkinto, pris!**

Rösseei leäi nu't loņņnam, što mainsti ruöcckiöl da lää'ddkiöl seäkkad.

– Avi pris töt tâma lij **palhâšume**, hi'rnn'ji Maa'ren. Maa'ren leäi kuärgaž, gu siltii aanarsää'mkiöl.

Tã'l päi'k tuõ'll'jeei säärnai:

– **Cistt** le'be vuäžž, jõs appaš sä'ppllee kue'ddem tima'ntte, ij seibba appšummšest vuäžž ciist.

Rösseei ij leämmaž âskkad pee'lljeez. Töt ij leämmaž maaššâm kuvddled vuäppõõzzid.

Äã'n töt ij vuäžžče ciist. Rössee'jest uuss njuäckte da vue'llpõõus aa'lji veä'rğged.

– Jeã'l pe'cclãã'st, muännast lij veäl päi'kk, Maa'ren lõ'ddii.

Mãņņa heäppšaž vaa'ldi päällaid da čõõ'ckki tõiđ tãrkka sä'ppllee keä'pplin čuõvvi tima'ntte. Puk pääll appše samai puârast.

– Äã'n vuäžžak ciist, säärnai päi'k tuõ'll'jeei.

Töt uu'di Maa'ren-heäppsa samai jõnn njää'ljes-siãkk.

– Spã'sseb, tã'st puârast-i ri'jtai kuâhttsa, Maa'ren säärnai da jue'jji njãlggsid Rössee'jin.

Äã'n Rössee'jest ij teãnab reäggam ni voo'ps.

Mii tij maainâstivoo'le puä'dči tän mainnest?

Vuäggmen

– Mon ku'llem, što tääi'b lij vuäggmöš le'be **mete**, Touho-kissa o'lvvji.

Tõt leäi puättam Maainâstivoo'le seämma-äai'j taurõõžžines Määtt-smää'ttain.

– Beâddaa, mon ju'rddem, što pâi jooggâst le'be jääu'rest vuäitt vuäggad le'be **mete**, Määtt-smä'tt õõmši.

– Le'be miârâst, Rösseei tuõdi.

– To'ben låakk vuäggmöš, mõõnnâp tok!

Mu'st porstâtt, kue'll njââddçi!

Rösseei-kaazz miõläst kue'll leäi pukin pue'rmõs porrmõš, mõõn son ni tie'di.

Rösseei ro'ttji Määđ mie'ldes kõõlb ârra, ko'st looggi viiđin kiõlin sää'nn: **ONGINTA, METE, OAGGUN, VUÄGGMÕŠ, UÄGGUM.**

– Mu'st tuejjad miõll vuâskkan le'be nu'kķež, Rösseei säärnai šee'llem-mooutain.

Saaivâl koolgi kaazz njä'Immpeä'lest, gu tõt juu'rđi miõläst, måkam kuõ'lid vuäžžçi vuäggee'l.

– Tiõrv! Tä'st tu'nne vuõgg, säärnai vuäggampäai'ķ tuõ'll'jeei da da uu'di Touho-kissalle-ka'sse vuä'nkõs vuõgg, koon ķee'jjest leäi magne'tt.

– Magne'tt! Mõ'nt tä'st ij leäkku vuõggpää'nn? Da ko'st tõt jäu'rr lij? Rösseei õõmši.

– Ij tä'st leäkku jäu'rr, leša tu'st fe'rttai

káittad tön-aa kaarât se'st vuäžžeed vuõggin plastikkvuõnjâč. Gu vuäžžak vuõnjâč, vuäžžak ciist, vuäggampäai'ķ tuõ'll'jeei se'lvvti.

Rösseei-kaazz kai'bb vööni. Jiâ kue'!! Jiâ hää'rč! Måkam vuäggmöš tät vuõ'i'ggest säärneel leäi! Rösseei ääigai ju'n vue'lğģeed vuõgg meadda, leša tâ'l Määtt-smä'tt šnuárii:

– Ķiččâl ââ'n, ton te'be vuäitak vuäžžad hâ't-i måkam fiin ciist!

Touho-kissa tuõnccõõdi. Tõt aa'lji šee'lled plastikkvuõnjâč vuõggines. Jâ'ttlânji tõt vuäžžai pukin šuurmõõzz vuõnjâč šillum.

– Na, ton vuâsti vuäžžuk tön šuurmõõzz! Kâ'l-ba leäk čeä'pp! Määtt-smä'tt tuäivti leekk.

Touho-kissa määjjmi da uu'di jõnn vuõnjâč vuäggampäai'ķ tuõ'll'jeeja.

– Tä'st vuäžž vaalšed mõõn ciist haa'lad, vuäggampäai'ķ tuõ'll'jeei säärnai da čuäjtõõli Rösseeja jee'resnallšem trooccâmsiõrrjie'll'jid.

Õhtt tõin leäi jõnn, tee'mes nu'kķeškue'll.

– Mon haa'lääm tön-aa! Rösseei čuä'jti nu'kķež.

Rösseei nu't-i vuäžžai nu'kķež. A'rvved mâka, leäi-a tõt kue'lstes ilbbâd.

Mii tij maainâstivoo'le puä'đči tän mainnest?

Odd tivool

Lookkâmje'ηη kaaunõõdi â'pet Maainâstivoolâst. Pääi'k â'lnn le'jje puk, Lâ'pp-sau33, Sylvi-koira, Määtt-smä'tt, Touho-kissa da Moona-poni. Leäi pe'ccel miõll, gu joo'tti Maainâstivool leäi vue'lğğmen meädda, nuu'bb päi'kk-kâdda.

– Ään fe'rttai sarnnad Maainâstivoo'le, što jää'd tiõrvân, Lâ'pp-sau33 säärnai. Tõn çâ'lmku'lmm kaasti.

– **Tiõrv, sõrgg vuei'nne!** Lâ'pp-sau33 miârii nuõrttsää'mkiõlle.

– **Heippa, pian nähdään!** Määtt-smä'tt hõõžžii lää'ddkiõlle.

– **Hej då, vi ses snart!** Touho-kissa o'lvvj ruõccâs.

– **Moonâ tiervân, forgâ uâinip!** Moona-poni hi'rnnsti aanarsää'mkiõlle.

– **Mana dearvan, fargga oaidnalit!** Sylvi-koira uugsti tâ'vvsää'mkiõlle.

– Lij-ba pe'ccel, Määtt hõõžžii. - Mâid mij ään tuejjeep, gu Maainâstivool vuâlgg? tõt kõõjji.

– Vuäžžam-a ehdted? Jiõnn sij tue'kken säärnai.

Puk suõrggne siõmmna, leša tâ'l sij vuâmmše, što vie'sslõs tivool jää'dtee'jj leäi väžžam sij tuâkka.

– Na mâid? Moona-poni hi'rnnsti.

– Jõs mu'st le'ççi nu't hää'sk da çie'ppes

taaurõõžž, mon raajçim jiijan tivool le'be sirkuuzz, tivool jää'dtee'jj se'lvvti.

Lookkâmje'ηηnee'kk kiõ'ççe nuu'bbeež.

– Aivv tuõtt. Mon silttääm çiağgeed pâjspoõdi! Sylvi-koira loηηni.

– Tuejjeep-a õõutsââ'jest akrobatiaçuä-jtõõžž? Määtt-smä'tt kõõjji. Mon silttääm çiağgeed pâjspoõdi!

– Mon še silttääm tõn! Touho-kissa o'lvvj.

– Naa tuejjeep akrobatiaçuäjtõõžž, Sylvi-koira uugsti.

– Mon vuäitam lee'd karuse'llheävaš, Moona-poni ho'hssji.

– Vuäžžam-a mon še lee'd karuse'llheävaš? Lâ'pp-sau33 kõõjji.

– Vuäžžak, teâçast! Moona-poni säärnai.

– Ka, tõ'st-ba tee'st lij aivv jiijad-i tivool, ko'st lij akrobatiaçuäjtõs da karuse'll, pe'lls-tõõ'tti säärnai. - Mii tij tivool nõmm lij?

Lookkâmje'ηηnee'kk kiõ'ççe nuu'bbeež da smiõ'tte viiššlanji. Pe'ccel leäi sõrgg mõttjam rämman da hää'skes tuâjjan.

**Ke'kssjak-a ton nõõm
Lookkâmjee'ηη tivoo'le?**

**Mâkam tivool haa'le'çik
taaurõõžživui'm raajjad?**

Sää'nnlistt da jiõntõõzz

Kuvddle'ked mä'htt sää'n kuulste jee'res kiõlin
jiõntõõzzi vie'kkin:
→ bit.ly/lukujengi-ks

1. hä'rčč

- hiärsku (aanarsää'mkiõlid)
- hersko (tâ'vvsää'mkiõlid)
- herkku (lää'ddkiõlid)
- delikatess (ruõccckiõlid)

2. hää'sk

- hävski (aanarsää'mkiõlid)
- somà (tâ'vvsää'mkiõlid)
- hauskaa (lää'ddkiõlid)
- roligt (ruõccckiõlid)

3. cistt

- palhâšume (aanarsää'mkiõlid)
- bálkkašupmi (tâ'vvsää'mkiõlid)
- palkinto (lää'ddkiõlid)
- pris (ruõccckiõlid)

4. vuäggmõš

- uäggum (aanarsää'mkiõlid)
- oaggun (tâ'vvsää'mkiõlid)
- onginta (lää'ddkiõlid)
- mete (ruõccckiõlid)

5. Tiõrv, sõrgg vuei'nnepp!

- Moonâ tiervân, forgâ uáinip! (aanarsää'mkiõlid)
- Mana dearvan, fargga oaidnalit! (tâ'vvsää'mkiõlid)
- Heippa, pian nähdaän! (lää'ddkiõlid)
- Hej dá, vi ses snart! (ruõccckiõlid)